

SABIEDRĪBAS PRIEKŠSTATI PAR SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU LOMĀM- DZIMUMU LĪDZTIESĪBU

2013. gada oktobris

Saturs

Pētījuma metodoloģija.....	3
1 Dzimumu līdztiesības pamat būtība	5
2 Tiesību ierobežošana pēdējo 2 gadu laikā (1).....	7
3 Tiesību ierobežošana pēdējo 2 gadu laikā (2).....	8
4 Profesiju atbilstība: Sievietēm	10
5 Profesiju atbilstība: Vīriešiem.....	12
6 Profesiju atbilstība: Gan vīriešiem, gan sievietēm	14
7 Viedokļu izvērtējums: darbs/ karjera	15
8 Viedokļu izvērtējums: pedagogija.....	17
9 Viedokļu izvērtējums: ģimenes dzīve/ mājsaimniecība (1)	19
10 Viedokļu izvērtējums: ģimenes dzīve/ mājsaimniecība (2)	21
11 Esošā veselības stāvokļa novērtējums un ārsta apmeklējums.....	23
12 Viedokļu izvērtējums: veselība.....	25
Kopsavilkums	28
Izlases raksturojums.....	30

Pētījuma metodoloģija

1. Pētījuma mērķis:

Noskaidrot Latvijas iedzīvotāju priekšstatus par sieviešu un vīriešu lomām – dzimumu līdztiesību.

2. Datu ieguve:

No 2013. gada 10. līdz 14. oktobrim

3. Metode

Kvantitatīvs pētījums, datu vākšanai izmantojot datorizētas interneta aptaujas (CAWI)

4. Izlase

510 mērķa grupai atbilstošu respondentu.

5. Datu svēršana

Dati svērti pēc vecuma, dzimuma, tautības, apdzīvotas vietas tipa, reģiona.

6. Rezultātu reprezentativitāte

Pētījuma rezultāti reprezentatīvi Latvijas iedzīvotājiem, interneta lietotājiem, vecumā no 15 līdz 74 gadiem.

7. Izmantotie apzīmējumi

* Izlases apjoms $30 < n < 50$

** Izlases apjoms $n < 30$ ir nepietiekams respondentu skaits, lai izdarītu statistiski nozīmīgus secinājumus.

↑ vidējais rādītājs ir statistiski nozīmīgi augstāks kā visā izlasē (varbūtība 95%)

↓ vidējais rādītājs ir statistiski nozīmīgi zemāks kā visā izlasē (varbūtība 95%)

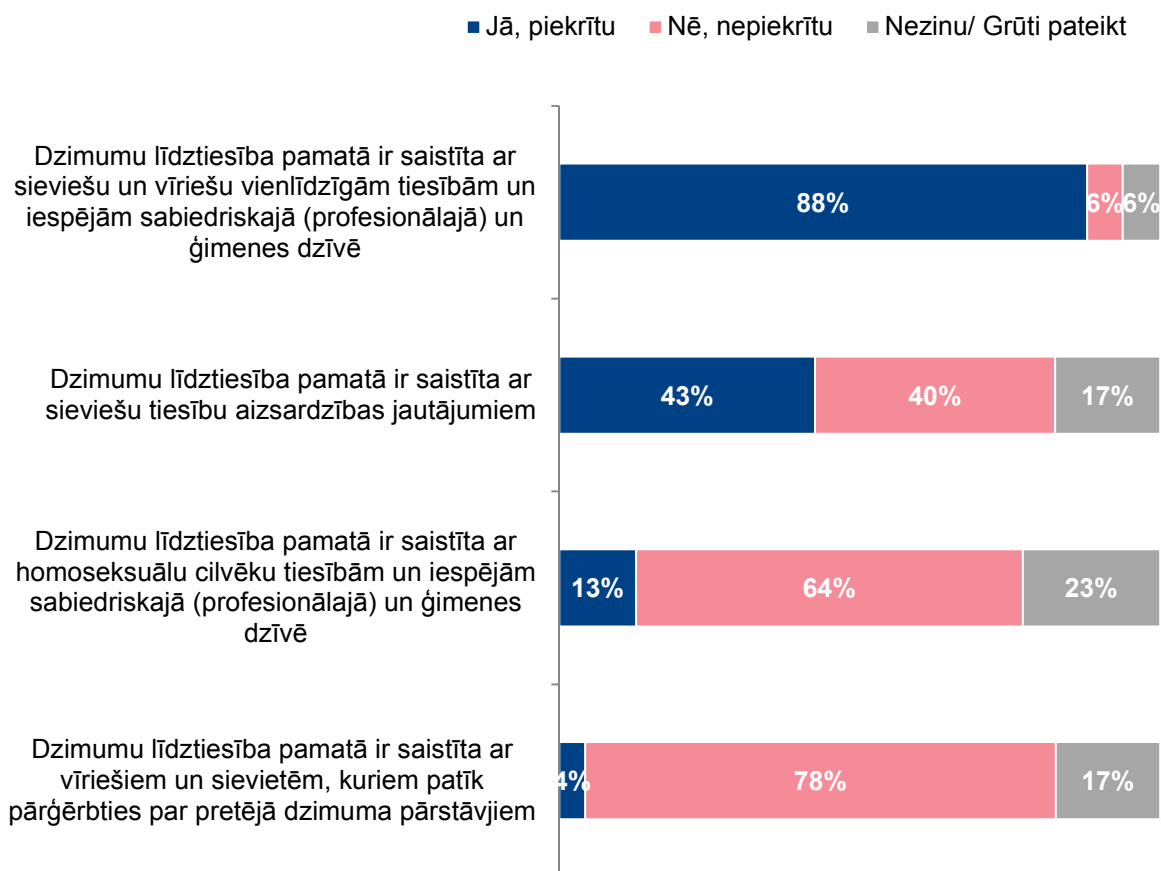
Galvenie rezultāti

1 Dzimumu līdztiesības pamat būtība

Q1. Lūdzu, atzīmējiet, vai, Jūs personīgi piekrītat katram no sekojošiem apgalvojumiem attiecībā uz dzimumu līdztiesību..

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

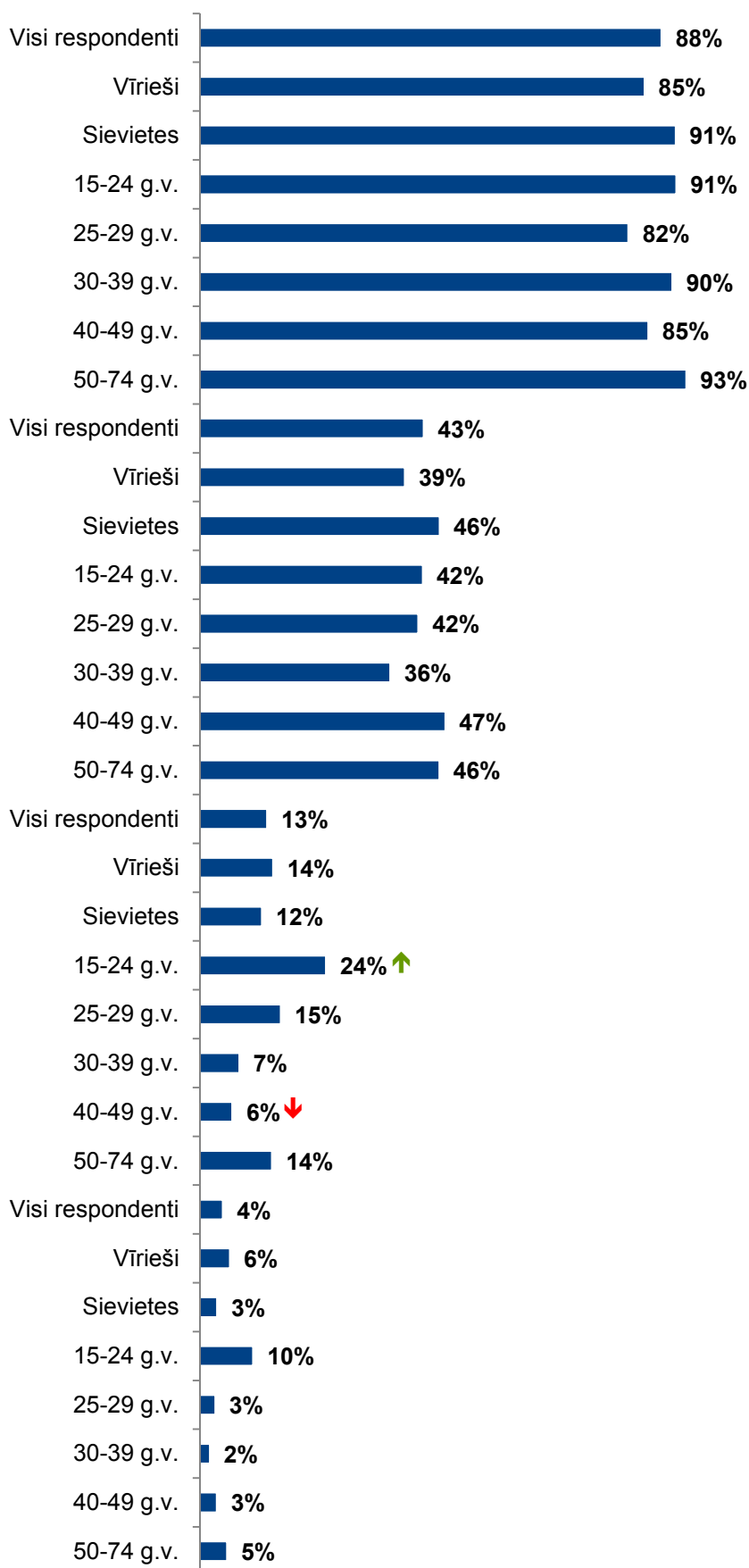
Dzimumu līdztiesība pamatā ir saistīta ar sieviešu un vīriešu vienlīdzīgām tiesībām un iespējām sabiedriskajā (profesionālajā) un ģimenes dzīvē

Dzimumu līdztiesība pamatā ir saistīta ar sieviešu tiesību aizsardzības jautājumiem

Dzimumu līdztiesība pamatā ir saistīta ar homoseksuālu cilvēku tiesībām un iespējām sabiedriskajā (profesionālajā) un ģimenes dzīvē

Dzimumu līdztiesība pamatā ir saistīta ar vīriešiem un sievietēm, kuriem patīk pārgērbties par pretējā dzimuma pārstāvjiem

■ Jā, piekrītu apgalvojumam

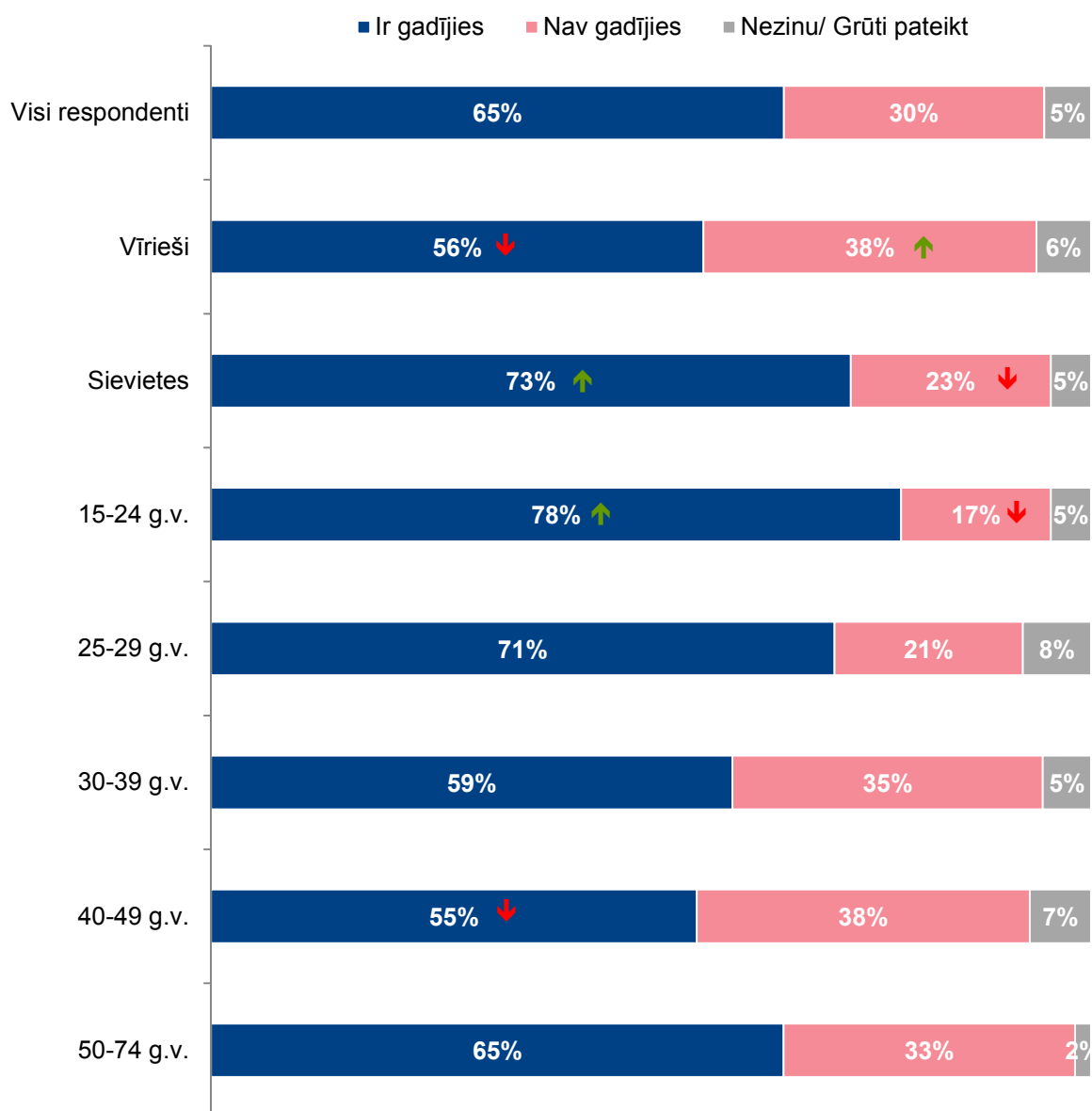

2 Tiesību ierobežošana pēdējo 2 gadu laikā (1)

Q7. Cik bieži pēdējo 2 gadu laikā Jums pašai/-m ir gadījies, vai Jums šķita, ka Jūsu tiesības tiek ierobežotas/ Jūs bijāt neizdevīgākā situācijā nekā pretējais dzimums? Lūdzu, atbildi sniedziet par katru no minētajām situācijām.

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

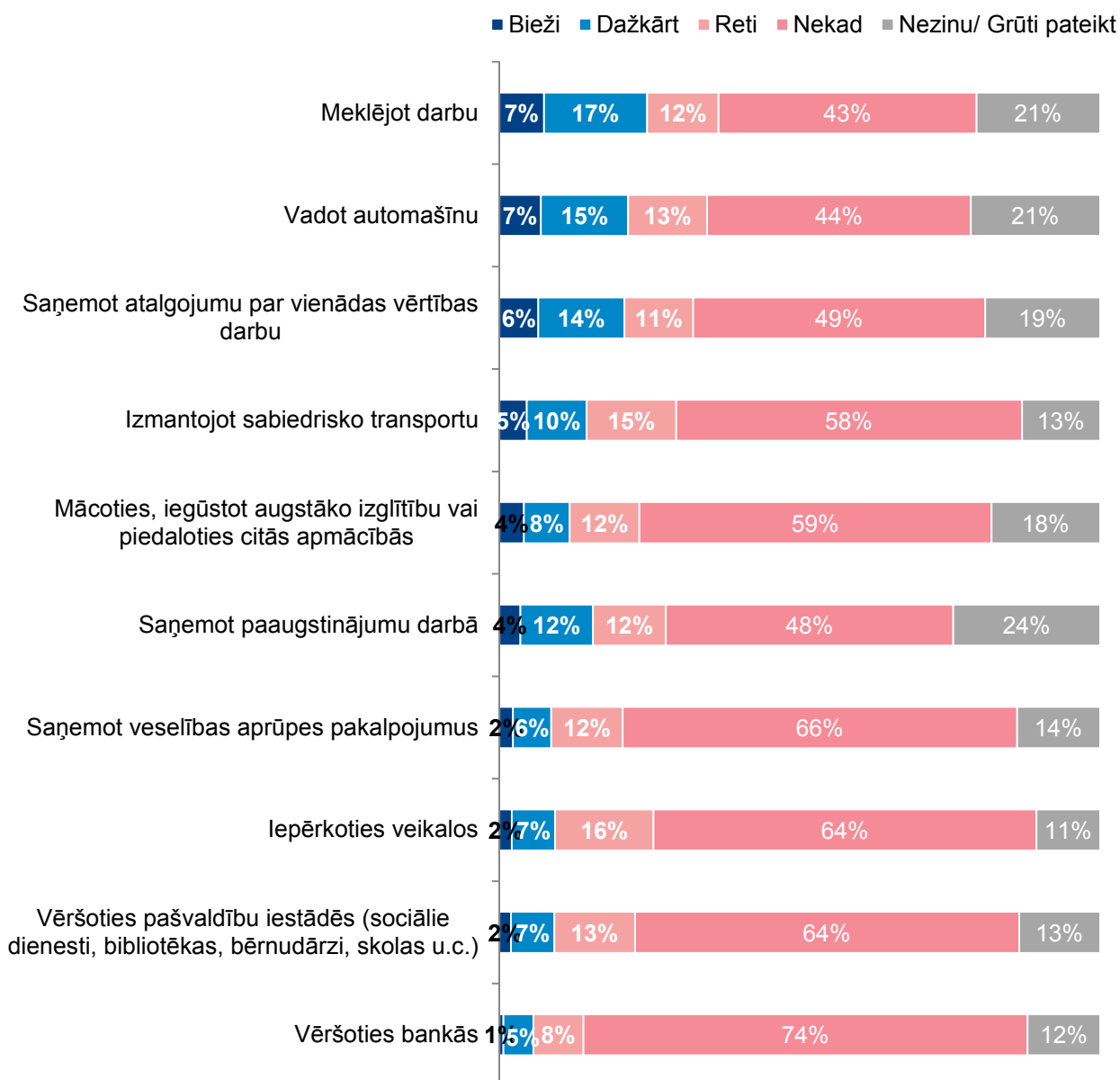

3 Tiesību ierobežošana pēdējo 2 gadu laikā (2)

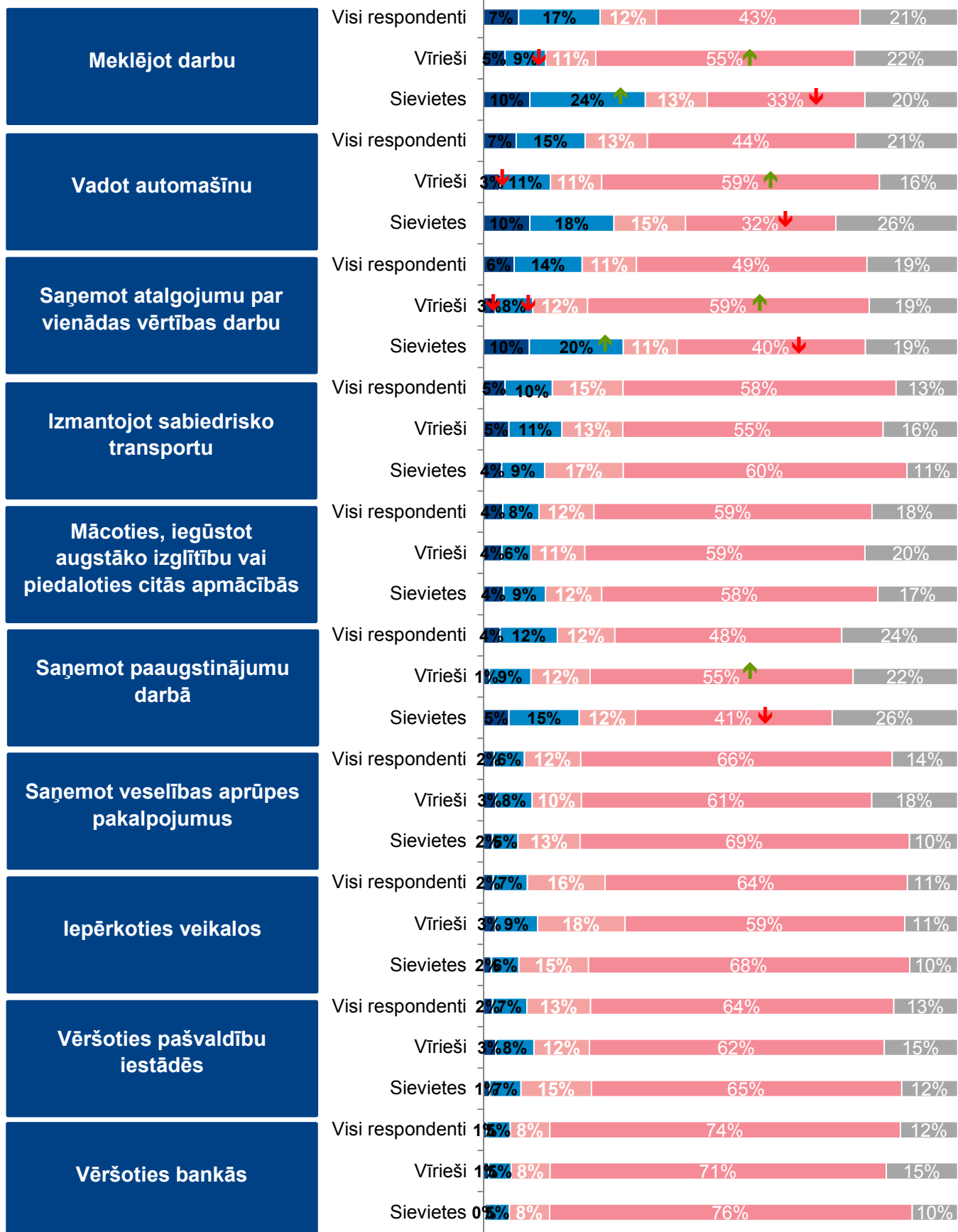
Q7. Cik bieži pēdējo 2 gadu laikā Jums pašai/-m ir gadījies, vai Jums šķita, ka Jūsu tiesības tiek ierobežotas/ Jūs bijāt neizdevīgākā situācijā nekā pretējais dzimums? Lūdzu, atbildi sniedziet par katru no minētajām situācijām.

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

■ Bieži ■ Dažkārt ■ Reti ■ Nekad ■ Nezinu/ Grūti pateikt

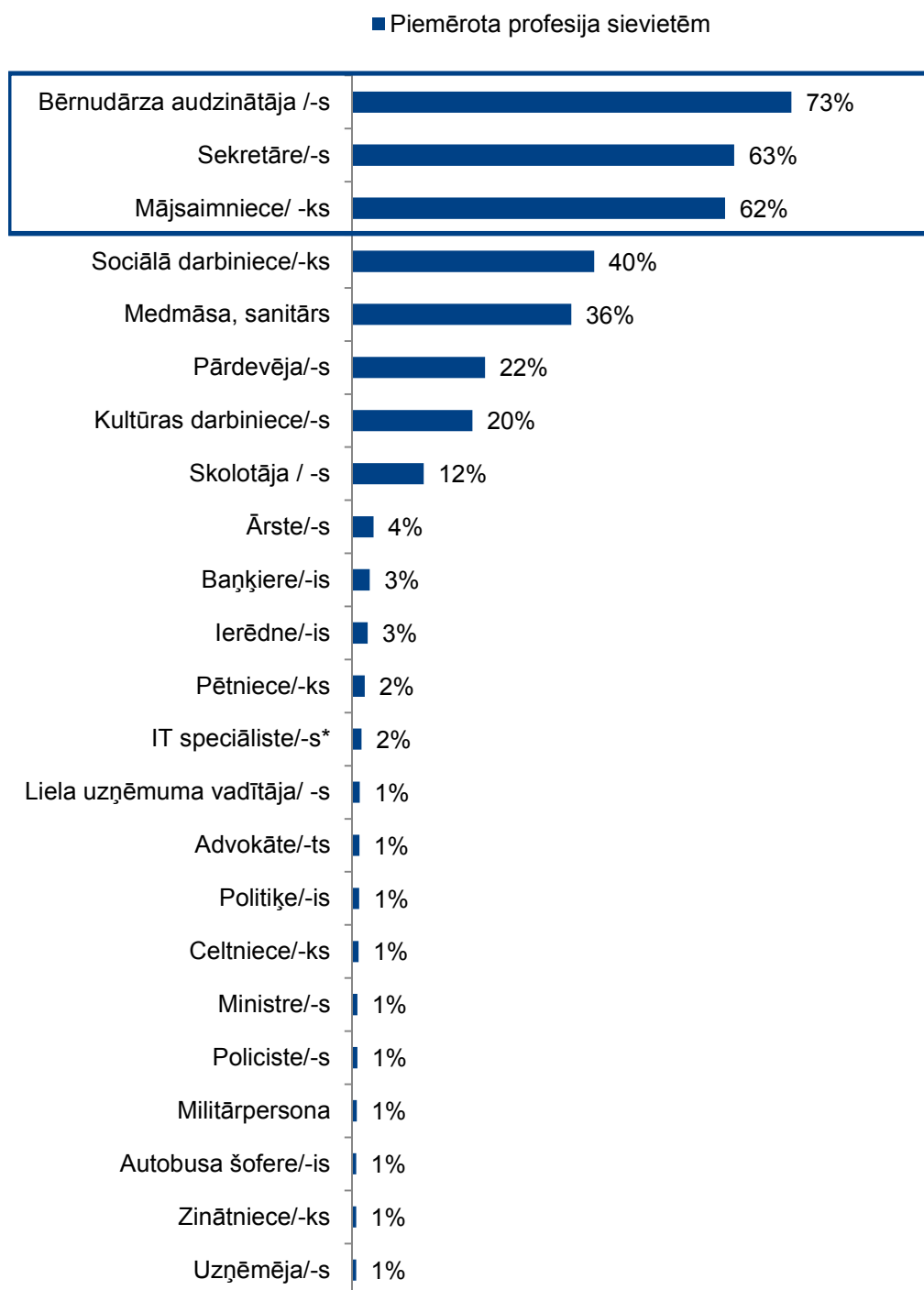

4 Profesiju atbilstība: Sievietēm

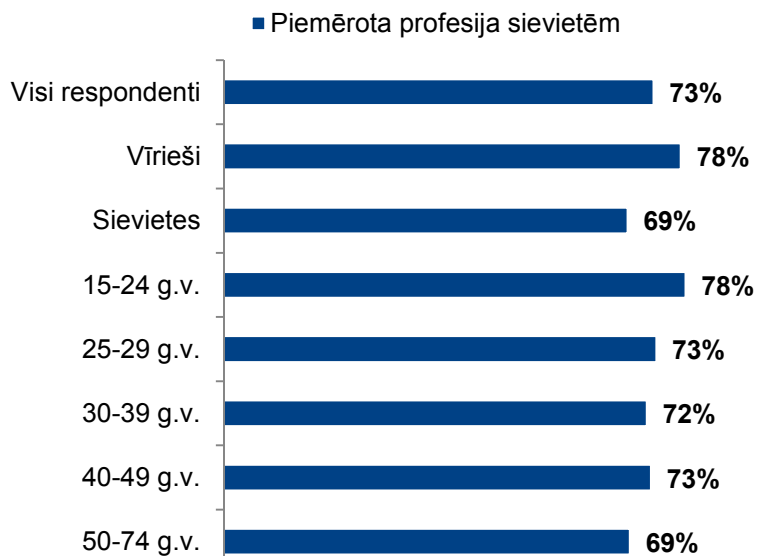
Q2. Lūdzu, atzīmējiet, par katru no dotajām profesijām, kuras, Jūsaprāt, ir atbilstošākas sievietēm, kuras vīriešiem un kuras piemērotas kā vīriešiem, tā sievietēm.

Bāze: Visi respondenti, n=510

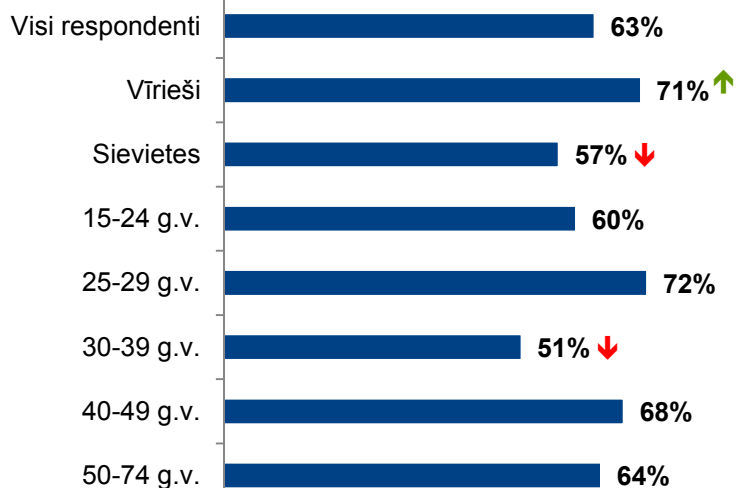
%

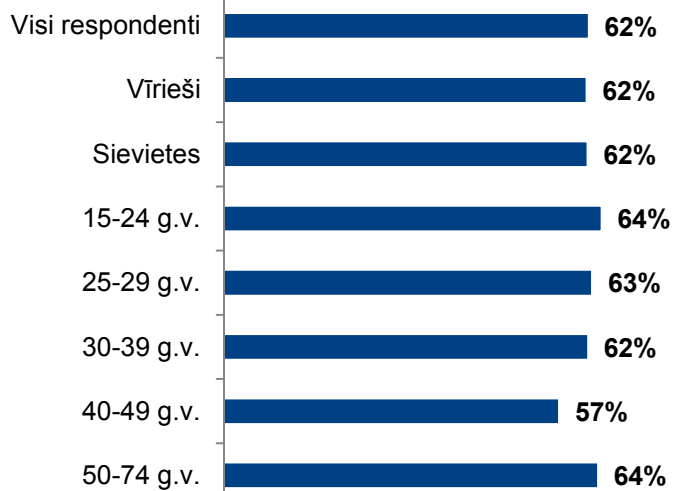
Bērnu audzinātāja

Sekretāre

Mājsaimniece

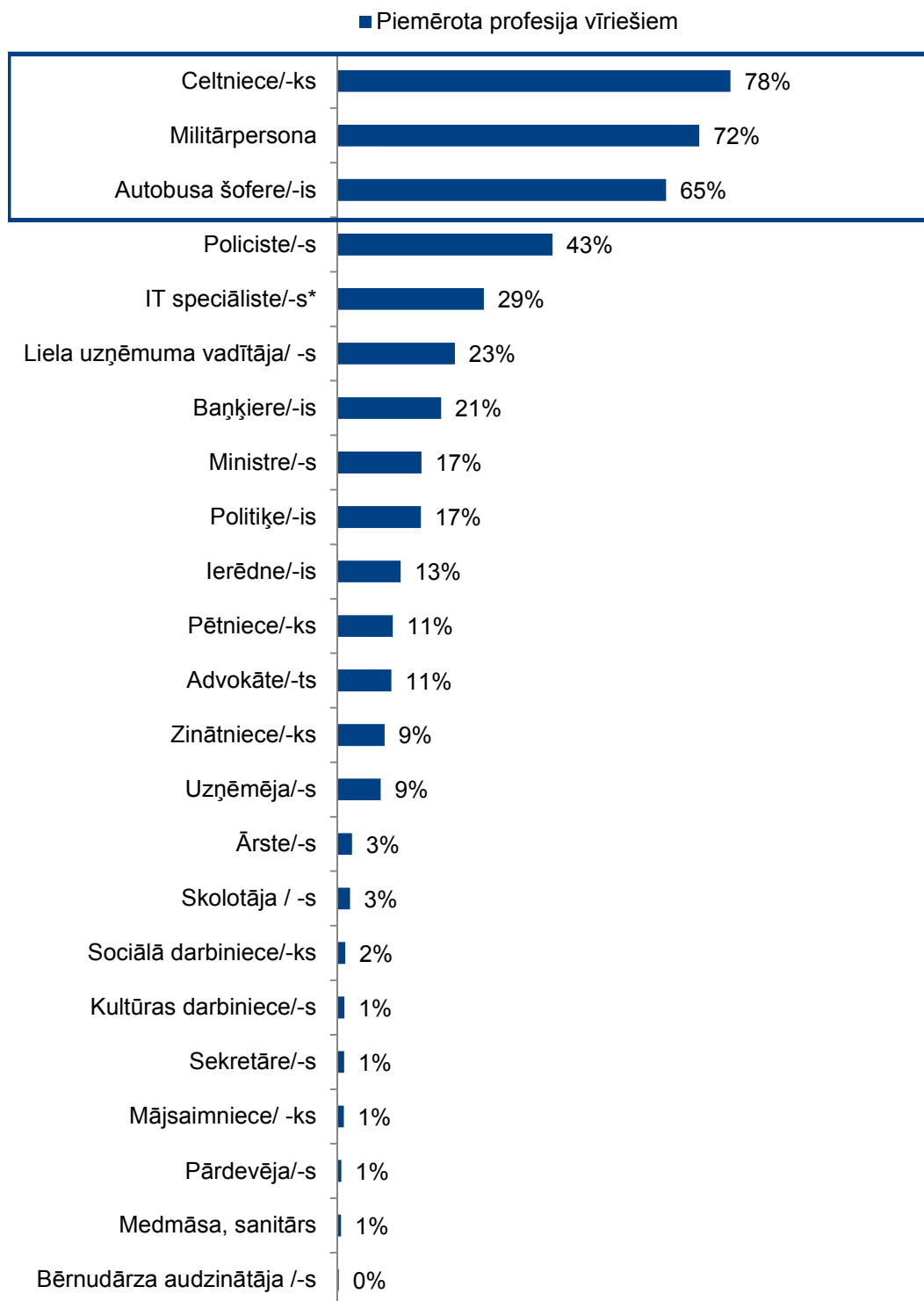

5 Profesiju atbilstība: Vīriešiem

Q2. Lūdzu, atzīmējiet, par katru no dotajām profesijām, kuras, Jūsaprāt, ir atbilstošākas sievietēm, kuras vīriešiem un kuras piemērotas kā vīriešiem, tā sievietēm.

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

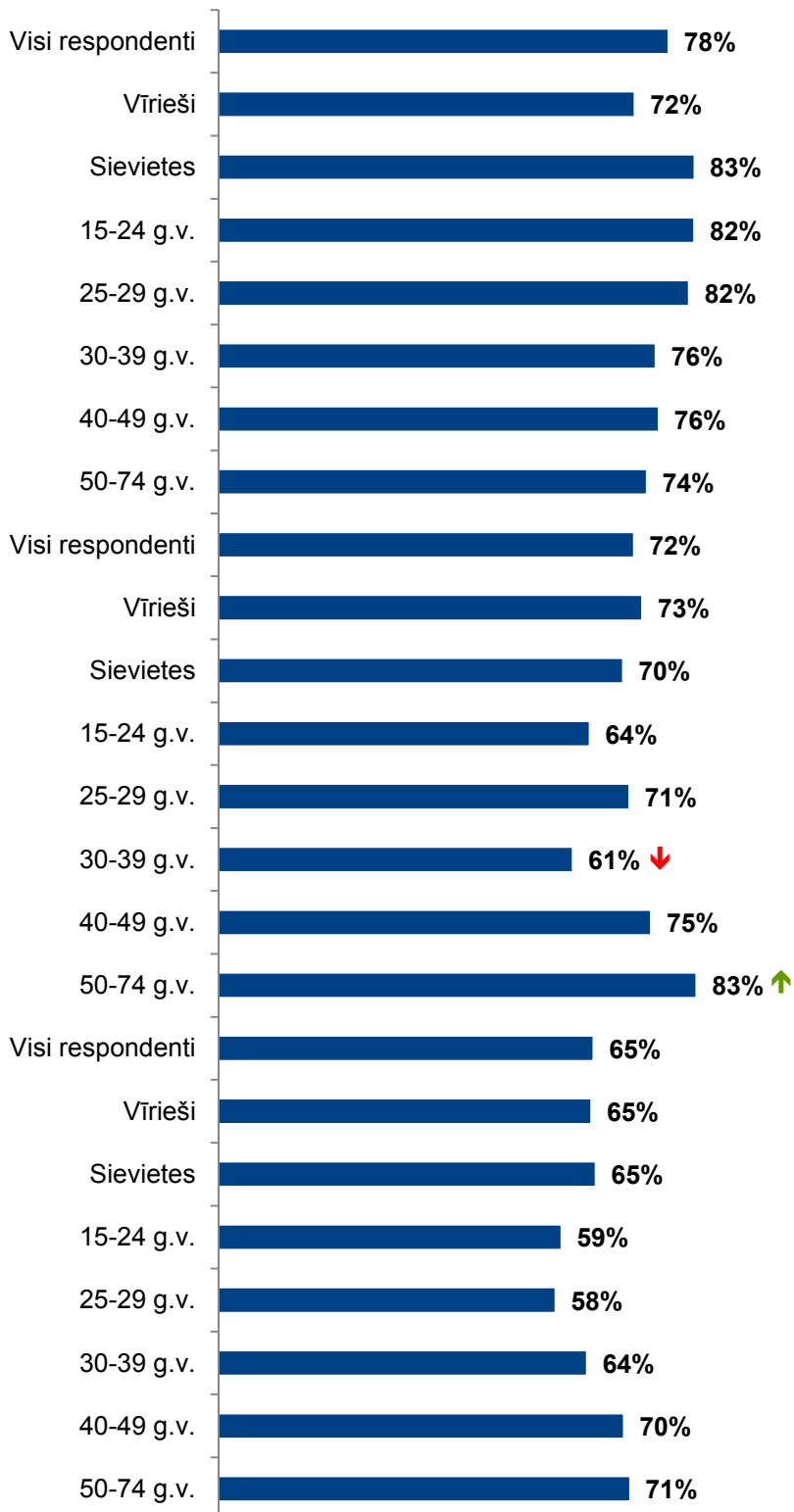

Celtnieks

Militārpersona

Autobusa šoferis

■ Piemērota profesija vīriešiem

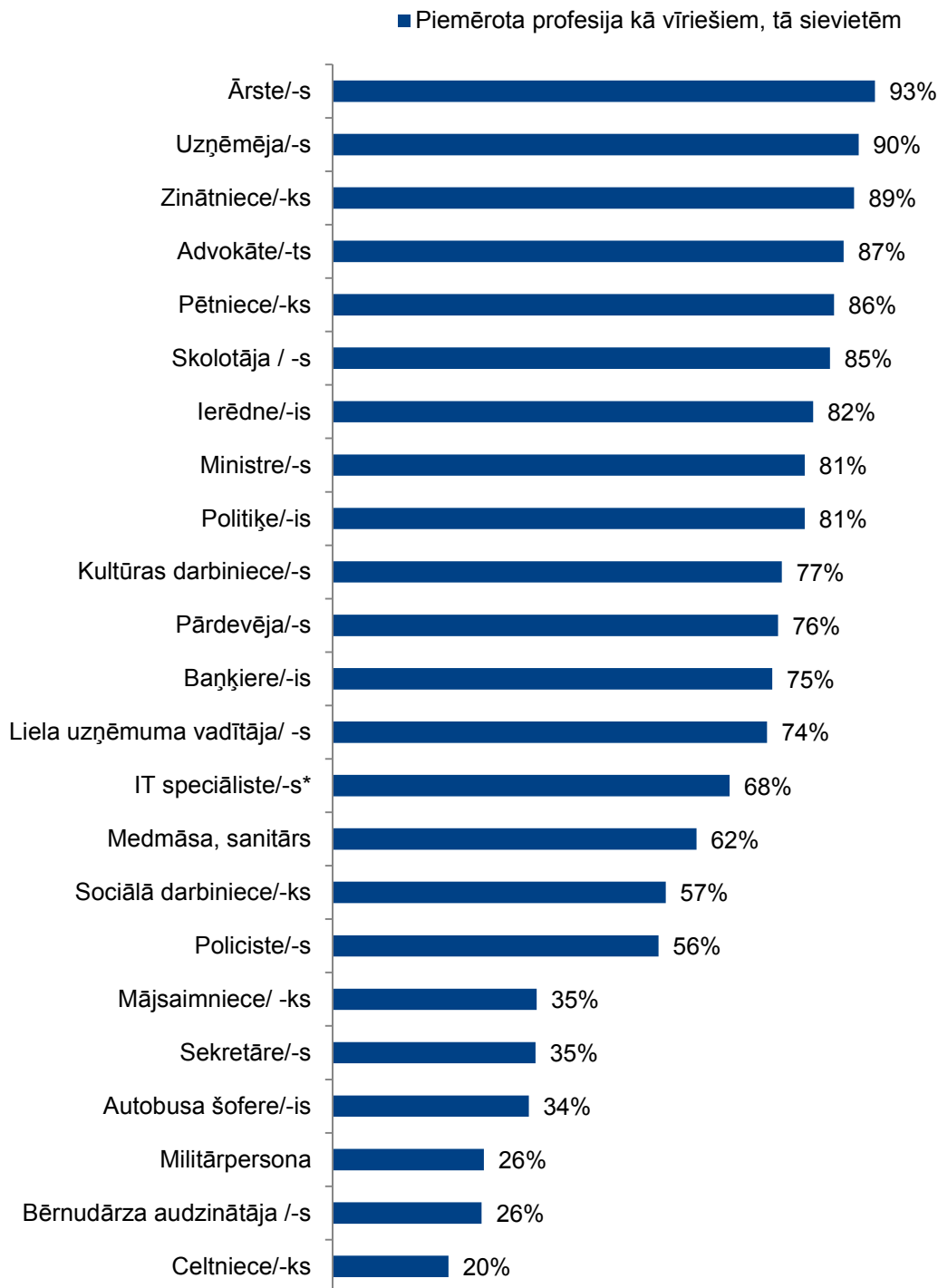

6 Profesiju atbilstība: Gan vīriešiem, gan sievietēm

Q2. Lūdzu, atzīmējiet, par katru no dotajām profesijām, kuras, Jūsaprāt, ir atbilstošākas sievietēm, kuras vīriešiem un kuras piemērotas kā vīriešiem, tā sievietēm.

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

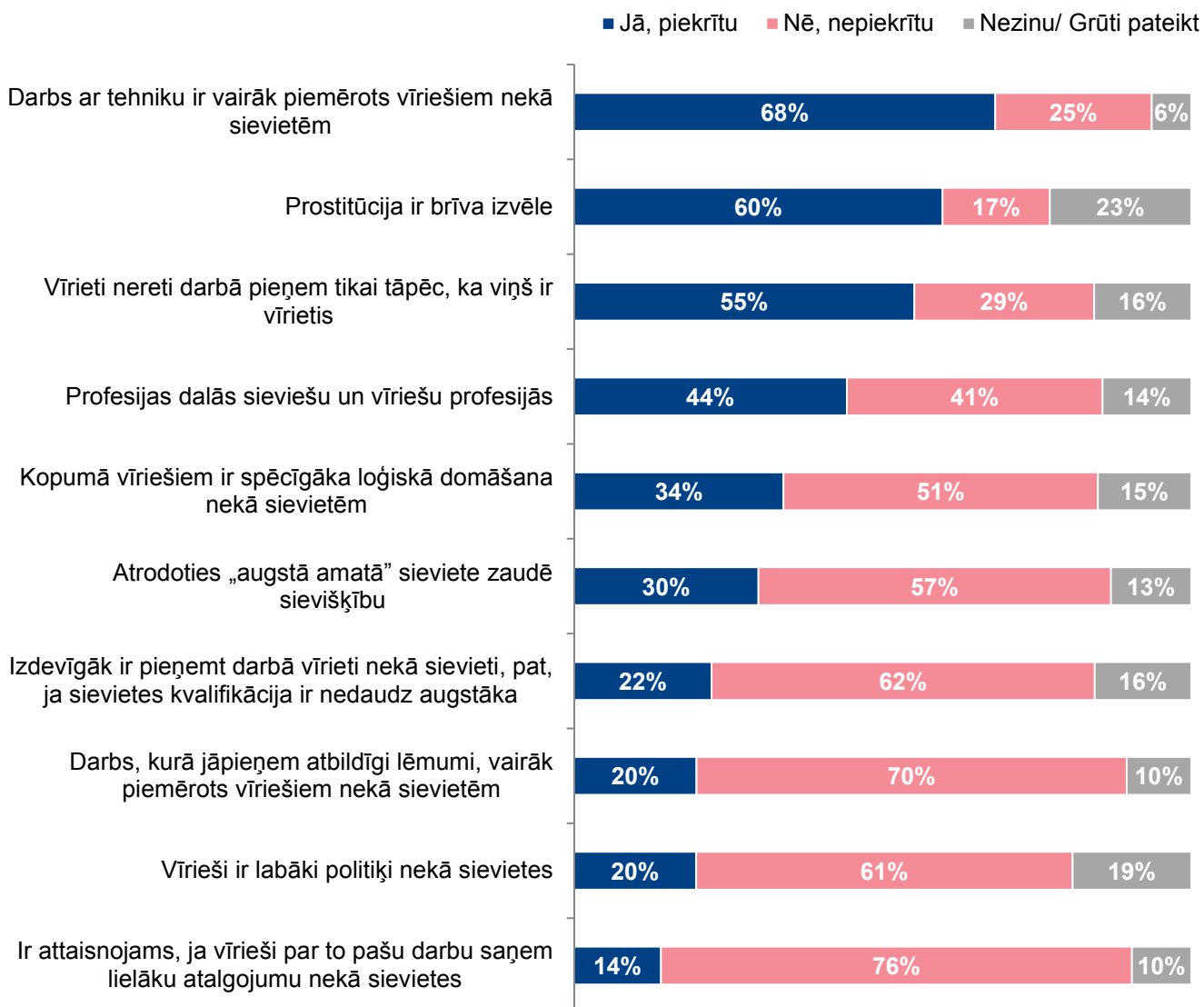

7 Viedokļu izvērtējums: darbs/ karjera

Q3. Lūdzu, atzīmējiet, vai, Jūs personīgi piekrītat katram no sekojošiem apgalvojumiem...

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

■ Jā, piekrītu ■ Nē, nepiekrītu ■ Nezinu/ Grūti pateikt

Darbs ar tehniku ir vairāk piemērots vīriešiem nekā sievietēm

Prostitūcija ir brīva izvēle

Vīrieti nereti darbā pieņem tikai tāpēc, ka viņš ir vīrietis

Profesijas dalās sieviešu un vīriešu profesijās

Kopumā vīriešiem ir spēcīgāka loģiskā domāšana nekā sievietēm

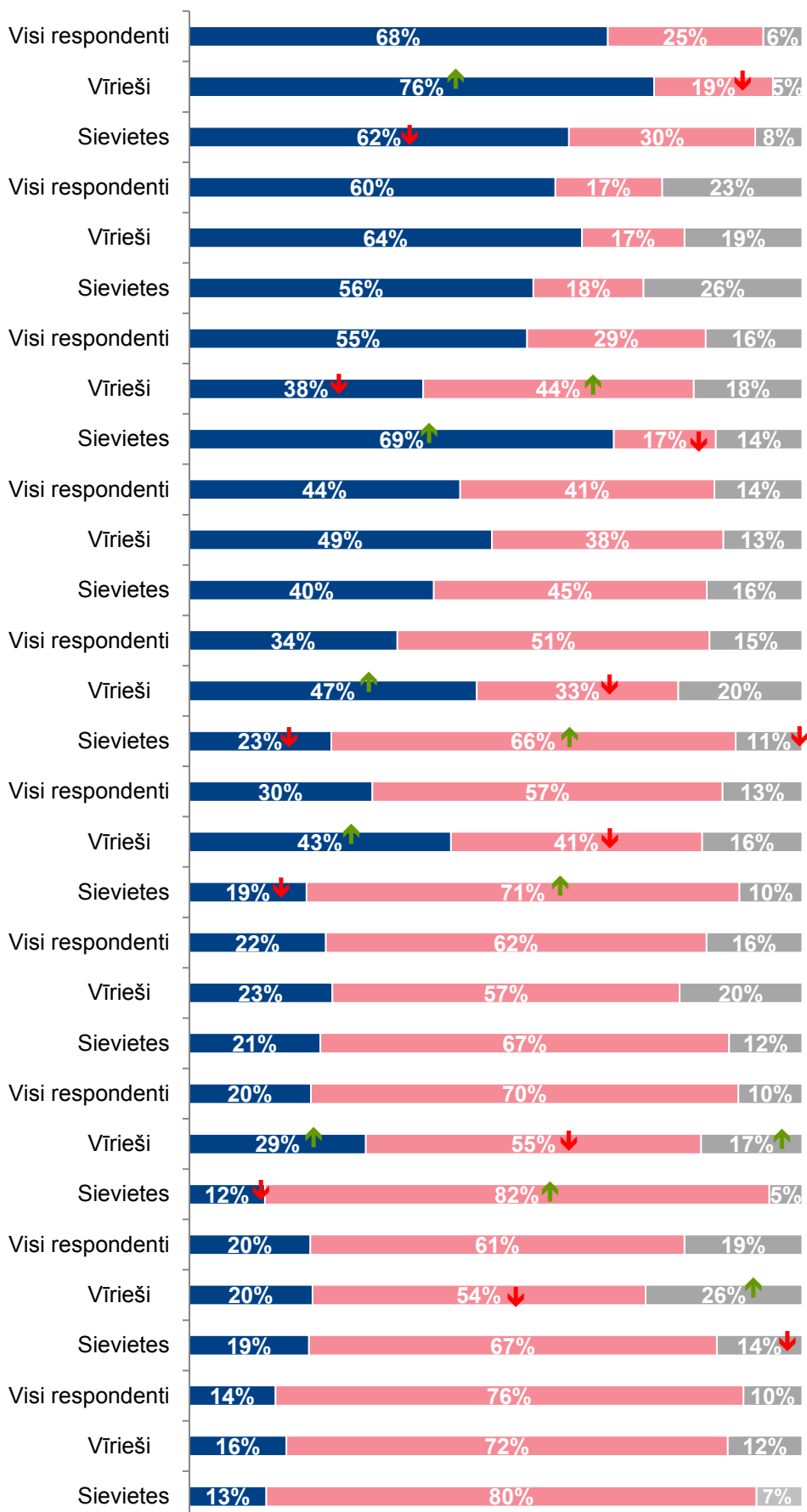
Atrodoties „augstā amatā” sieviete zaudē sievišķību

Izdevīgāk ir pieņemt darbā vīrieti nekā sievieti, pat, ja sievietes kvalifikācija ir nedaudz augstāka

Darbs, kurā jāpieņem atbildīgi lēmumi, vairāk piemērots vīriešiem

Vīrieši ir labāki politiķi nekā sievietes

Ir attaisnojams, ja vīrieši par to pašu darbu saņem lielāku atalgojumu nekā sievietes

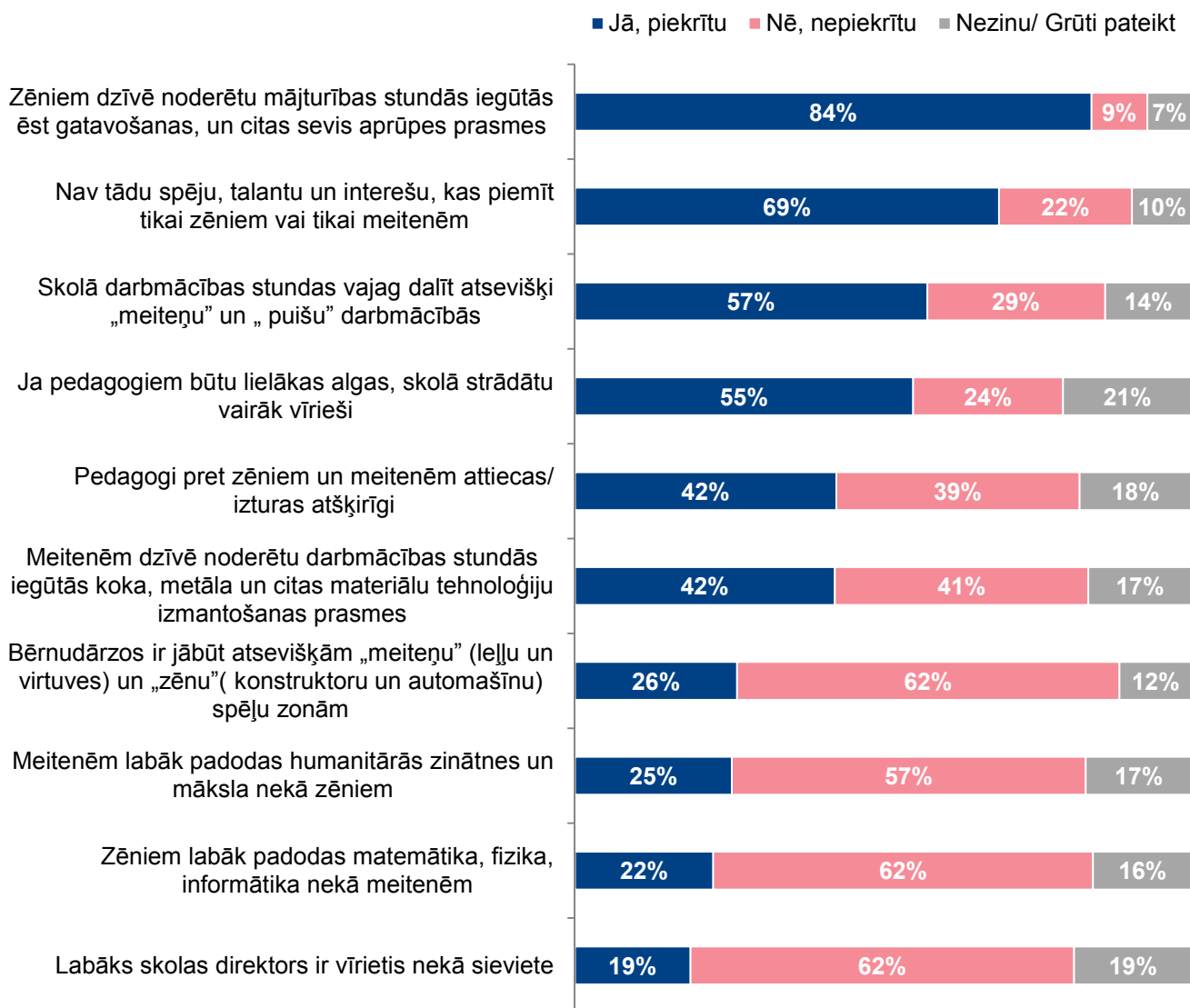

8 Viedokļu izvērtējums: pedagogija

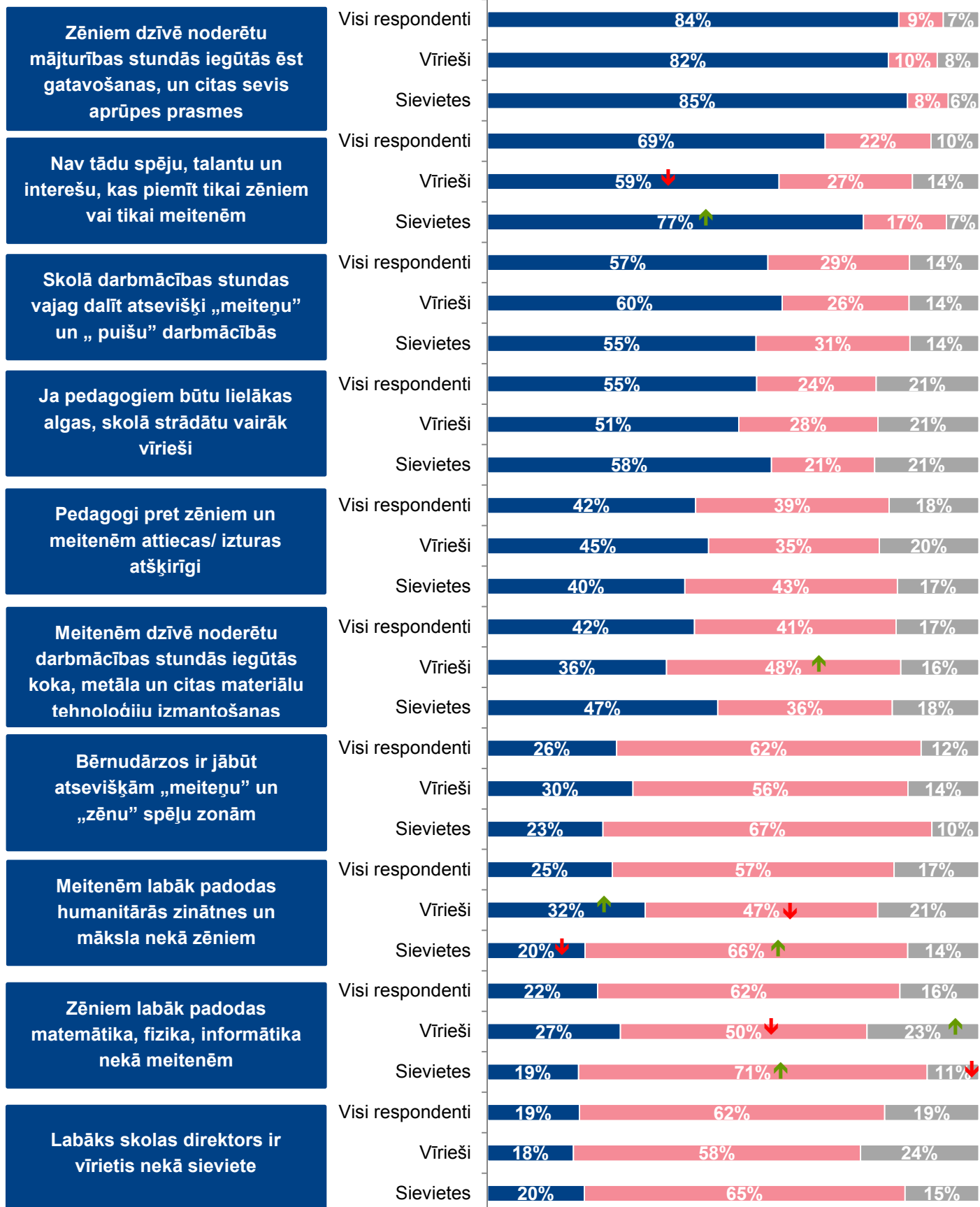
Q4. Lūdzu, atzīmējiet, vai, Jūs personīgi piekrītat katram no sekojošiem apgalvojumiem...

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

■ Jā, piekrītu ■ Nē, nepiekrītu ■ Nezinu/ Grūti pateikt

9 Viedokļu izvērtējums: ģimenes dzīve/ mājsaimniecība (1)

Q6. Lūdzu, atzīmējiet, vai, Jūs personīgi piekrītat katram no sekojošiem apgalvojumiem...

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

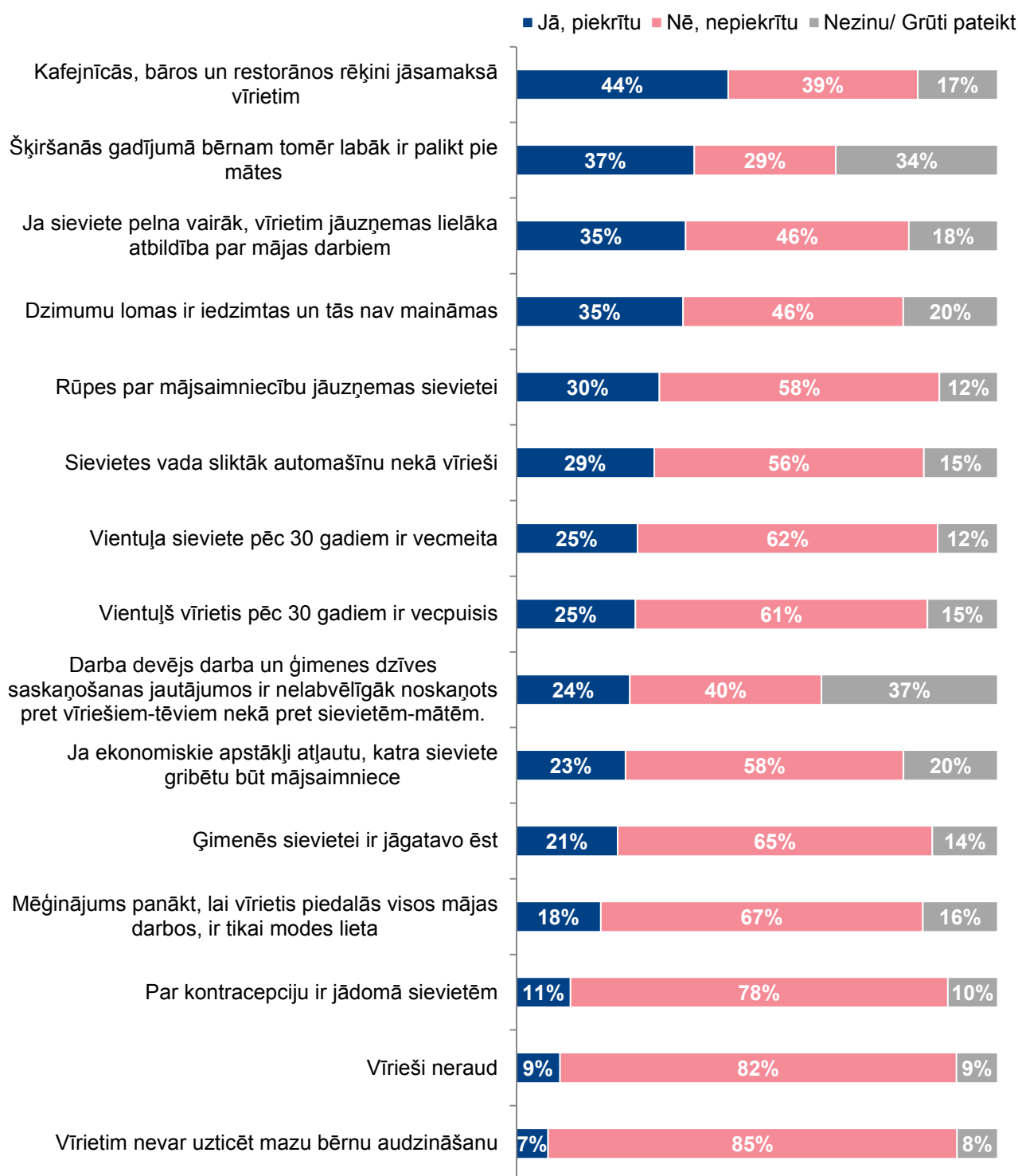
Rindu %		Jā, piekritu	Nē, nepiekritu	Nezinu/ Grūti pateikt
Arī vīrietis var paveikt darbus, kas ģimenē parasti tiek uzskatīti par „sieviešu darbiem”	Vīrieši	93	3	5
	Sievietes	90	4	6
Vīrietim tēvam ir tikpat būtiska loma bērnu audzināšanā kā sievietei mātei	Vīrieši	89	6	4
	Sievietes	91	5	4
Strādājošiem vecākiem rūpes par māju un/vai bērniem ir vienādi jāsadala sievietes un vīrieša starpā	Vīrieši	81	8	11
	Sievietes	90	6	4 ↓
Sievietes parasti mājās veic regulāros ikdienas darbus	Vīrieši	68 ↓	21	11
	Sievietes	79	14	7
Arī sieviete var paveikt darbus, kas ģimenē parasti tiek uzskatīti par „vīriešu darbiem”	Vīrieši	70	19	11
	Sievietes	77	12	11
Vīrietim ir jāuzņemas lielākā atbildība par ģimenes materiālo labklājību	Vīrieši	71	17	11
	Sievietes	75	14	11
Arī vīriešu žurnālos, interneta portālos vīriešiem būtu vajadzīgi padomi mājsaimniecībā (receptes, bērnu audzināšana, attiecības u.c.)	Vīrieši	68	15	17
	Sievietes	77	8	15
Sievietei ir būtiska finansiāla neatkarība	Vīrieši	57	19 ↑	24 ↑
	Sievietes	79 ↑	8 ↓	13 ↓
Remontdarbus mājās jāveic vīriešiem	Vīrieši	72	17	11
	Sievietes	66	26	8
Vīrietim jābūt ģimenes apgādniekam	Vīrieši	59	24	17
	Sievietes	63	23	14
Dzimumu lomas ir iegūtas socializācijas procesā (noskatītas, iemācītas un tml.) un tās ir mainīgas	Vīrieši	51	24	25
	Sievietes	58	21	21
Vīrietis ir ģimenes galva	Vīrieši	58 ↑	24 ↓	18
	Sievietes	44 ↓	42 ↑	15
Ja sieviete aktīvi iesaistās sabiedriskā (profesionālā) dzīvē, ģimene zaudē vairāk nekā tad, ja to dara vīrietis	Vīrieši	52	30	18
	Sievietes	45	39	16
Rūpēs par bērnu vīrietis nekad nespēs aizstāt sievieti	Vīrieši	49	40	11
	Sievietes	42	45	14

10 Viedokļu izvērtējums: ģimenes dzīve/ mājsaimniecība (2)

Q6. Lūdzu, atzīmējiet, vai, Jūs personīgi piekrītat katram no sekojošiem apgalvojumiem...

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

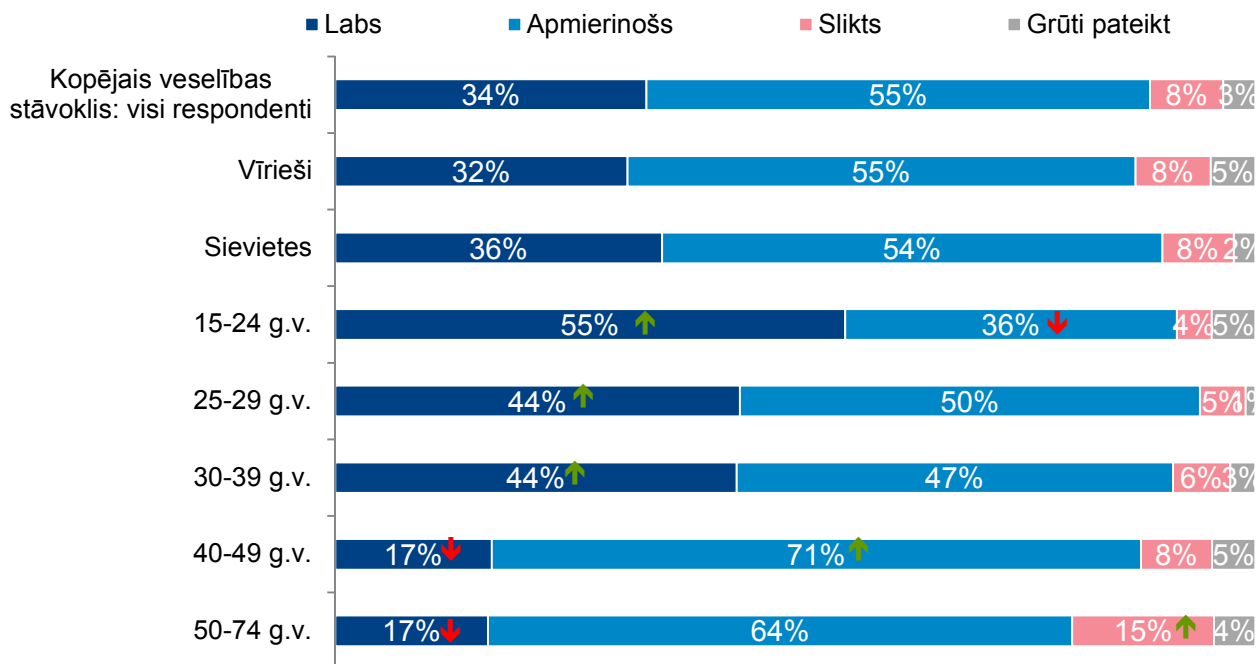

Rindu %		Jā, piekrītu	Nē, nepiekrītu	Nezinu/ Grūti pateikt
Kafejnīcās, bāros un restorānos rēķini jāsamaksā vīrietim	Vīrieši	45	38	17
	Sievietes	43	40	16
Šķiršanās gadījumā bērnam tomēr labāk ir palikt pie mātes	Vīrieši	29 ↓	41 ↑	30
	Sievietes	44 ↑	19 ↓	37
Ja sieviete pelna vairāk, vīrietim jāuzņemas lielāka atbildība par mājas darbiem	Vīrieši	35	48	17
	Sievietes	36	45	19
Dzimumu lomas ir iedzimtas un tās nav maināmas	Vīrieši	38	43	18
	Sievietes	31	48	21
Rūpes par mājsaimniecību jāuzņemas sievietei	Vīrieši	35	51 ↓	14
	Sievietes	25	64 ↑	11
Sievietes vada sliktāk automašīnu nekā vīrieši	Vīrieši	45 ↑	38 ↓	18
	Sievietes	15 ↓	71 ↑	13
Vientuļa sieviete pēc 30 gadiem ir vecmeita	Vīrieši	31	56	13
	Sievietes	20	67	12
Vientuļš vīrietis pēc 30 gadiem ir vecpuisis	Vīrieši	28	60	12
	Sievietes	22	61	17
Darba devējs darba un ģimenes dzīves saskaņošanas jautājumos ir nelabvēlīgāk noskaņots pret vīriešiem-tēviem nekā pret sievietēm-mātēm	Vīrieši	24	41	35
	Sievietes	23	39	38
Ja ekonomiskie apstākļi atļautu, katra sieviete gribētu būt mājsaimniece	Vīrieši	26	51 ↓	24
	Sievietes	20	64	16
Ģimenēs sievietei ir jāgatavo ēst	Vīrieši	26	57 ↓	17
	Sievietes	17	72 ↑	11
Mēģinājums panākt, lai vīrietis piedalās visos mājas darbos, ir tikai modes lieta	Vīrieši	24 ↑	57 ↓	20
	Sievietes	13 ↓	75 ↑	12
Par kontracepciju ir jādomā sievietēm	Vīrieši	18 ↑	68 ↓	13
	Sievietes	6 ↓	87 ↑	8
Vīrieši neraud	Vīrieši	15 ↑	75 ↓	10
	Sievietes	4 ↓	88 ↑	7
Vīrietim nevar uzticēt mazu bērnu audzināšanu	Vīrieši	7	84	9
	Sievietes	7	86	8

11 Esošā veselības stāvokļa novērtējums un ārsta apmeklējums

Q8. Kā Jūs kopumā vērtētu savu veselības stāvokli?

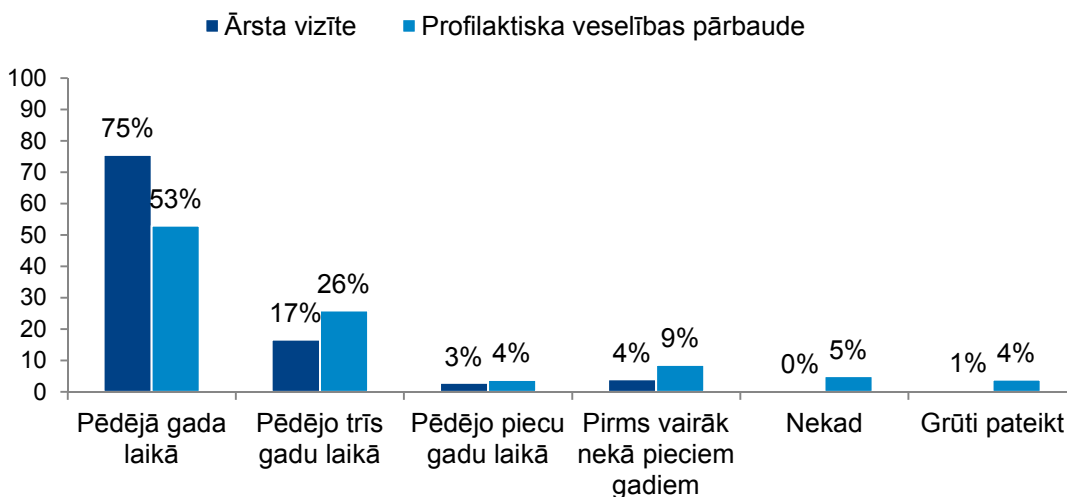
Bāze: Visi respondenti, n=510; %

Q9. Kad Jūs pēdējo reizi bijāt pie ārsta (neskaitot zobārstu un acu ārstu)? Q10. Kad Jūs pēdējo reizi veicāt profilaktisku veselības pārbaudi?

Bāze: Visi respondenti, n=510

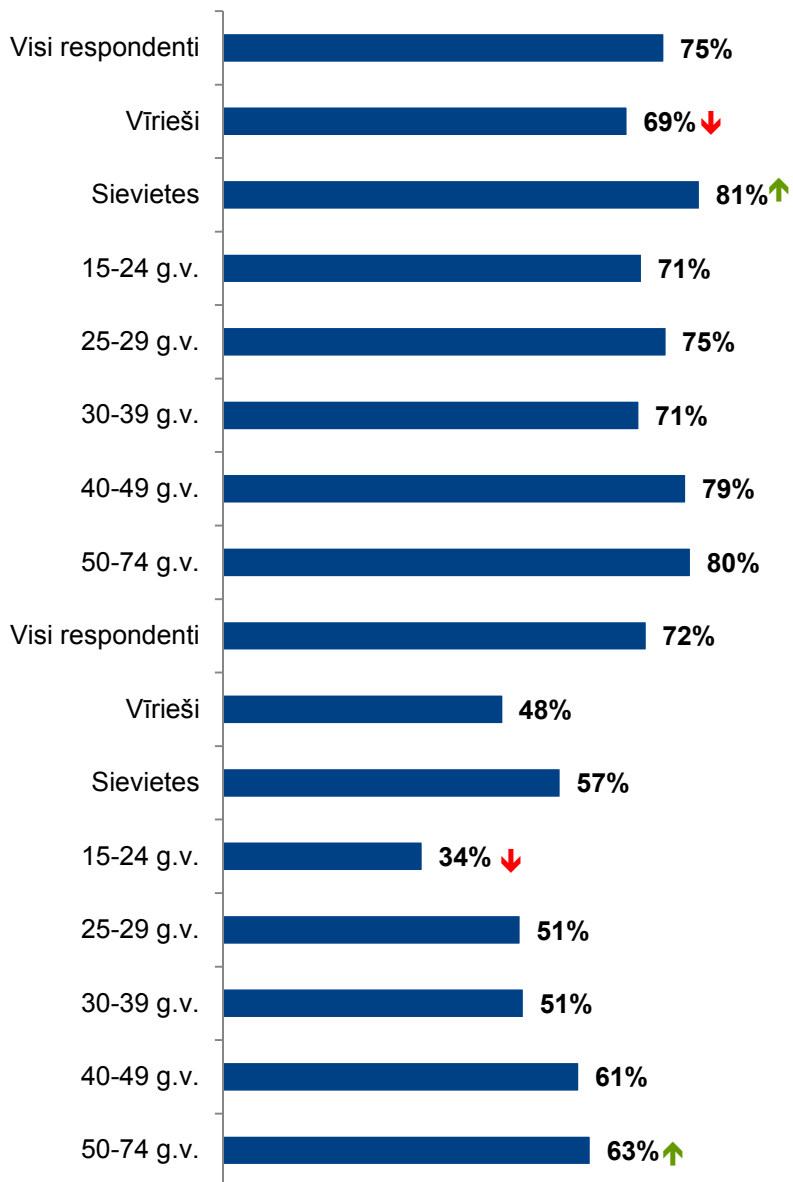
%

Ārsta vizīte

Profilaktiska veselības pārbaude

■ Vizīte pēdējā gada laikā

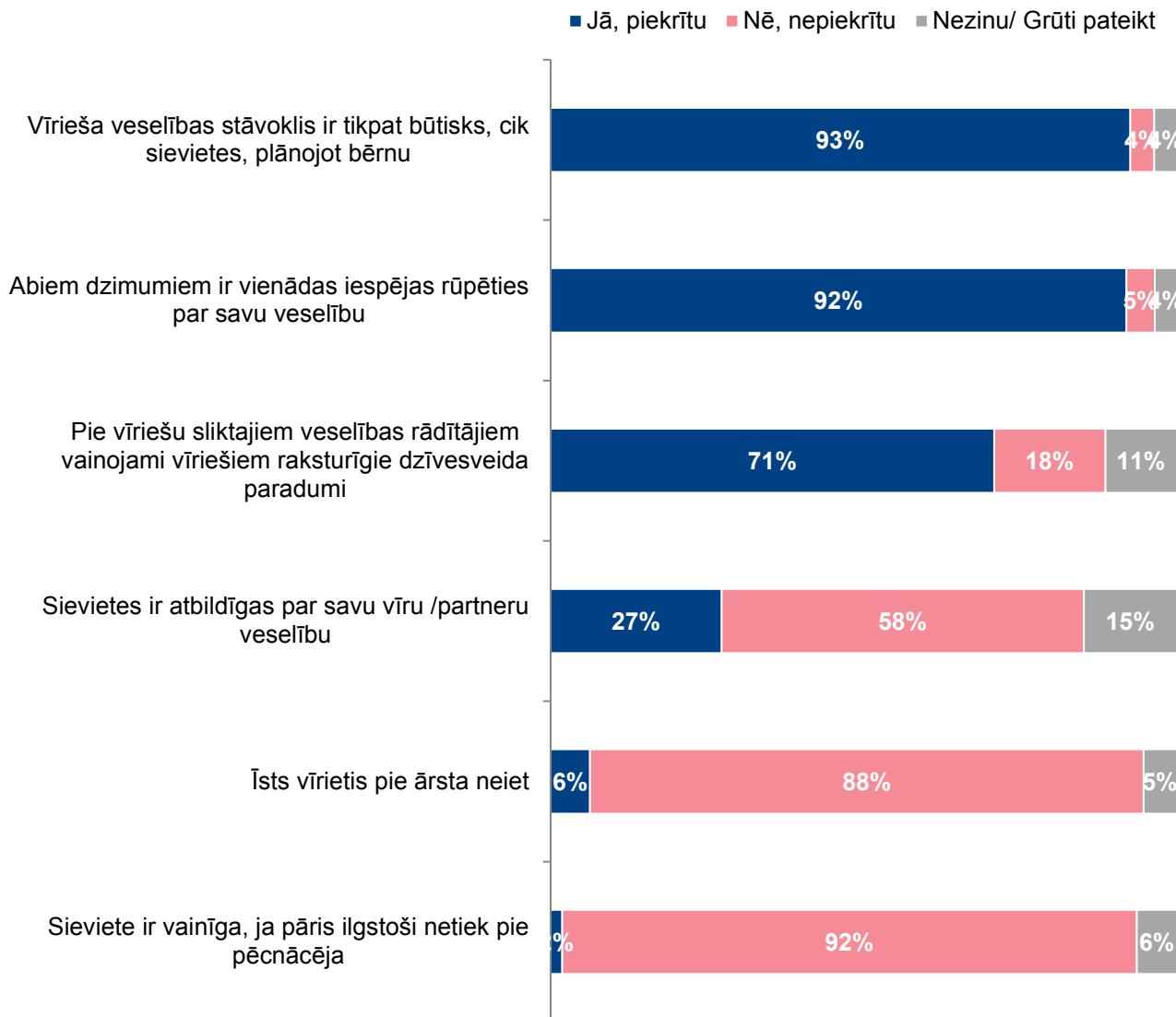

12 Viedokļu izvērtējums: veselība

Q5. Lūdzu, atzīmējiet, vai, Jūs personīgi piekrītat katram no sekojošiem apgalvojumiem...

Bāze: Visi respondenti, n=510

%

Vīrieša veselības stāvoklis ir tikpat būtisks, cik sievietes, plānojot bērnu

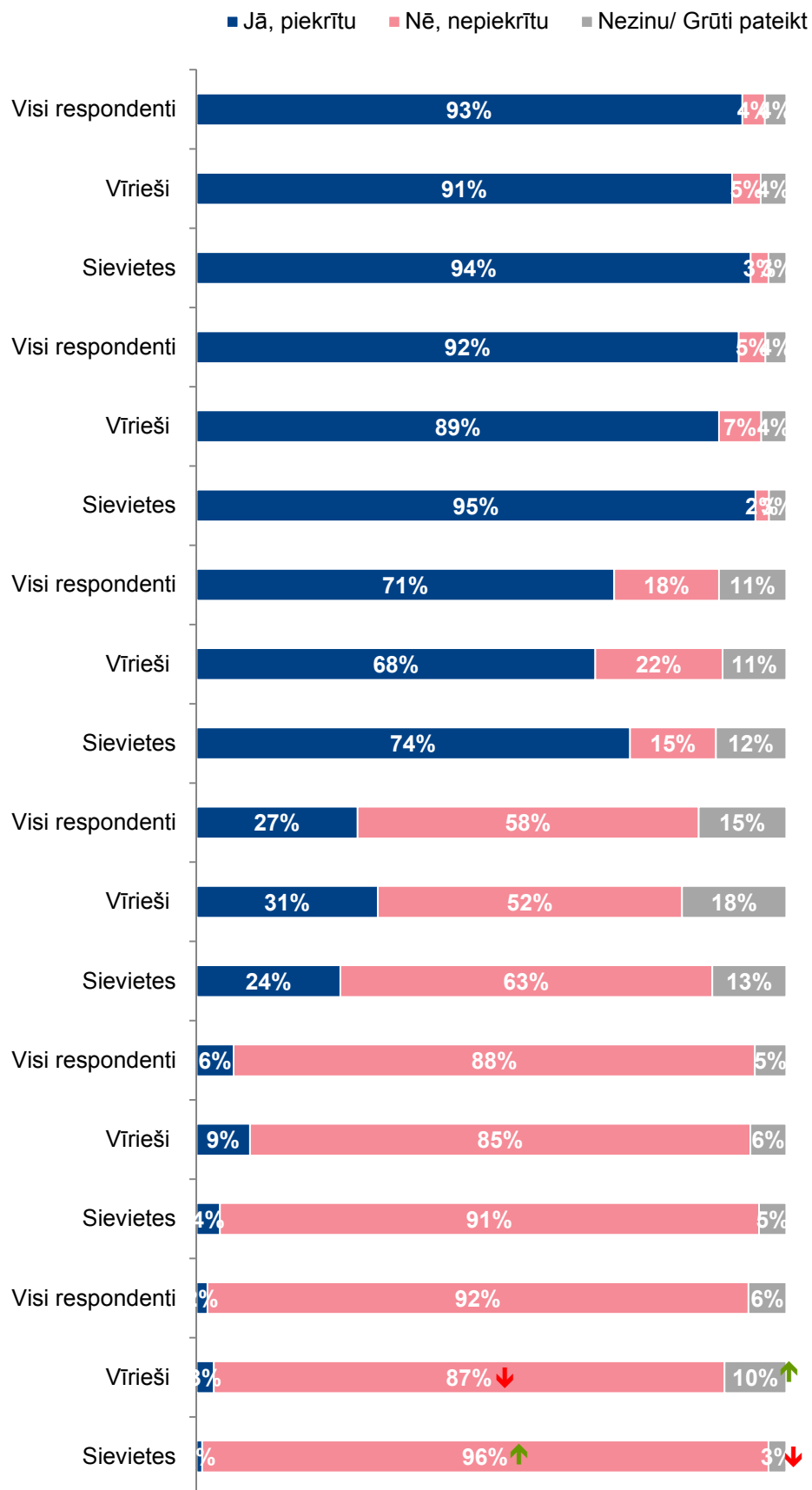
Abiem dzimumiem ir vienādas iespējas rūpēties par savu veselību

Pie vīriešu sliktajiem veselības rādītājiem vainojami viņu raksturīgie dzīvesveida paradumi

Sievietes ir atbildīgas par savu vīru /partneru veselību

Īsts vīrietis pie ārsta neiet

Sieviete ir vainīga, ja pāris ilgstoši netiek pie pēcnācēja

Kopsavilkums

Kopsavilkums

Lai arī jaunākie dati liecina, ka Latvija ir 15. vietā dzimumu līdztiesības jomā Eiropas Savienībā, un vidējais dzimumu līdztiesības indekss ir zemāks nekā vidējais Eiropas Savienībā, tomēr pētījuma rezultāti rāda, ka kopumā ikdienā iedzīvotāji Latvijā bieži nesaskaras ar dzimumu nevienlīdzību. Visbiežāk pēdējo 2 gadu laikā nevienlīdzību piedzīvojušas sievietes, vecumā no 15 līdz 24 gadiem. Nevienlīdzība galvenokārt novērota, meklējot darbu un vadot automašīnu.

Pētījuma rezultāti rāda, ka Latvijā pastāv dzimumu lomu stereotipi. Joprojām tiek izdalītas «sieviešu» un «vīriešu» profesijas. «Sieviešu» profesijas šobrīd galvenokārt tiek saistītas ar bērnu audzinātāju, sekretāri un mājsaimnieci, savukārt «vīriešu» profesijas ar – celtnieku, militārpersonu un autobusa šoferi. Vairāk kā vidēji «sieviešu» un «vīriešu» profesijas izdala vīrieši un cittautieši.

Pozitīvi vērtējams aspekts, ka sabiedrība kļūst arvien tolerantāka attiecībā uz «sieviešu» un «vīriešu» profesijām. Absolūtais vairākums respondentu norāda, ka tādas profesijas kā ārsts, uzņēmējs, zinātnieks, advokāts, pētnieks, skolotājs, ierēdnis, ministrs, politiķis, ir piemērotas kā vīriešiem, tā sievietēm.

Lai arī sabiedrība kļūst arvien tolerantāka attiecībā uz dzimumu līdztiesību, tomēr joprojām ir novērojami sabiedrībā valdošie uzskati un stereotipi attiecībā uz vīriešu lomu ģimenē, kas nereti rada sociālo spriedzi. Lielākā daļa respondentu uzskata, ka «vīrietim ir jāuzņemas lielāka atbildība par ģimenes materiālo labklājību» (73%) un «vīrietim jābūt ģimenes apgādniekam» (61%). Kopumā statistiski būtiskas atšķirības nav novērojamas starp vīriešiem un sievietēm, kā rezultātā varam secināt, ka šis viedoklis kopumā pastāv sabiedrībā un tas ir iegūts socializācijas procesā.

Lielāka atšķirība dzimumu līdztiesībā Latvijā novērojama starp latviešiem un cittautiešiem. Latvieši attiecībā uz dzimumu līdztiesību ir tolerantāki, savukārt cittautiešu vidū izteikti vairāk novērojams «vīriešu» un «sieviešu» lomu dalījums. Skaidrojums iespējams meklējams atšķirīgā mentalitātē, audzināšanā un tradīcijās.

Lai veicinātu dzimumu līdztiesību Latvijā, rekomendējam īpaši pievērst uzmanību un veicināt dzimumu līdztiesību attiecībā uz nodarbinātības sektoru, kur šobrīd vairāk kā vidēji „cieš” sievietes, kā arī veicināt dzimumu līdztiesību attiecībā uz valdošajiem stereotipiem/ uzskatiem par vīriešu lomu ģimenē. Šobrīd vairāk kā vidēji vīrieši ir pakļauti sabiedrībā valdošajiem stereotipiem par viņu lomu ģimenē – vīrietis „galvenais ģimenes apgādnieks”. Šī loma jeb sava veida „zīmogs” būtiski spēj radīt emocionālo spriedzi, kas var negatīvi izpausties gan ģimenē, gan darbā, gan sabiedrībā kopumā.

Pielikums

Izlases raksturojums

		Nesvērts skaits	Svērts %
Vecums	15-24	73	15,1
	25-29	102	21,5
	30-39	108	19,9
	40-49	114	21,0
	50-74	113	22,4
Dzimums	Vīrietis	235	45,5
	Sieviete	275	54,5
Tautība	Latvietis	319	59,3
	Cita tautība	191	40,7
Izglītība	Pamatizglītība	23	4,1
	Vidējā izglītība	227	44,7
	Augstākā izglītība	260	51,2
Nodarbošanās	Pašnodarbinātais, uzņēmējs, zemnieks	45	8,7
	Vadītājs (strādā algotu darbu, ir vismaz viens padotais)	57	11,0
	Speciālists (strādā algotu, garīgu darbu, nav neviena padotā)	178	34,6
	Strādnieks (strādā algotu, fizisku darbu)	82	15,9
	Skolēns, students	44	9,0
	Pensionārs vai saņem invaliditātes pensiju	32	6,3
	Mājsaimniece vai atrodas bērna kopšanas atvaļinājumā	23	4,8
	Pašreiz bez darba	36	7,1
	Cits	13	2,6
Personiskie ienākumi pagājušajā mēnesī	Līdz 150 LVL	86	18,3
	LVL 150.01-200	51	10,6
	LVL 200.01-300	101	21,4
	LVL 300.01-500	131	27,7
	LVL 500.01 un vairāk	78	16,4
	Ienākumu nav bijis	26	5,7
Ienākumi uz vienu ģimenes locekli pagājušajā mēnesī	Līdz 150 LVL	200	38,4
	LVL 150.01-300	135	26,4
	LVL 300.01 un vairāk	111	22,1
	Ienākumu nav bijis	10	1,9
	Nav atbildes	54	11,0

		Nesvērts skaits	Svērts %
Ģimenes stāvoklis	Neprecējies	145	29,1
	Precējies/dzīvo kopā ar partneri	313	60,4
	Šķiries/-usies/ atraitnis/-e	52	10,5
Cilvēku skaits mājsaimniecībā	1	45	9,0
	2	153	30,4
	3	135	27,1
	4	115	21,8
	5 un vairāk	62	11,7
Bērni līdz 18 gadiem mājsaimniecībā	Nav bērnu līdz 18 gadu vecumam	291	57,7
	Ir bērni līdz 18 gadu vecumam	219	42,3
Dzīves vietas tips	Rīga, Rīgas rajons, Jūrmala	248	52,5
	Vidzeme	67	12,6
	Latgale	70	12,4
	Zemgale	62	11,2
	Kurzeme	63	11,3
Reģions	Rīga	178	39,6
	Cita lielā pilsēta (Daugavpils, Rēzekne, Ventspils, Liepāja, Jelgava, Jūrmala)	101	16,6
	Cita pilsēta	85	18,0
	Lauki	146	25,8
Jūs dzīvojat:	Lauku mājā	51	9,2
	Individuālā mājā	87	16,0
	Atsevišķā dzīvoklī	363	73,1
	Istabā dienesta viesnīcā	9	1,7